

Zklamání ‘pasivisté’ nebo kritičtí ‘aktivisté’? Kolektivní aktivismus v ČR po roce 1989

Ondřej Císař

ISS FSV UK a SOU AV ČR

Kateřina Vráblíková

University of Mannheim

První (a “pivní”) hypotéza

Převládající pohled:

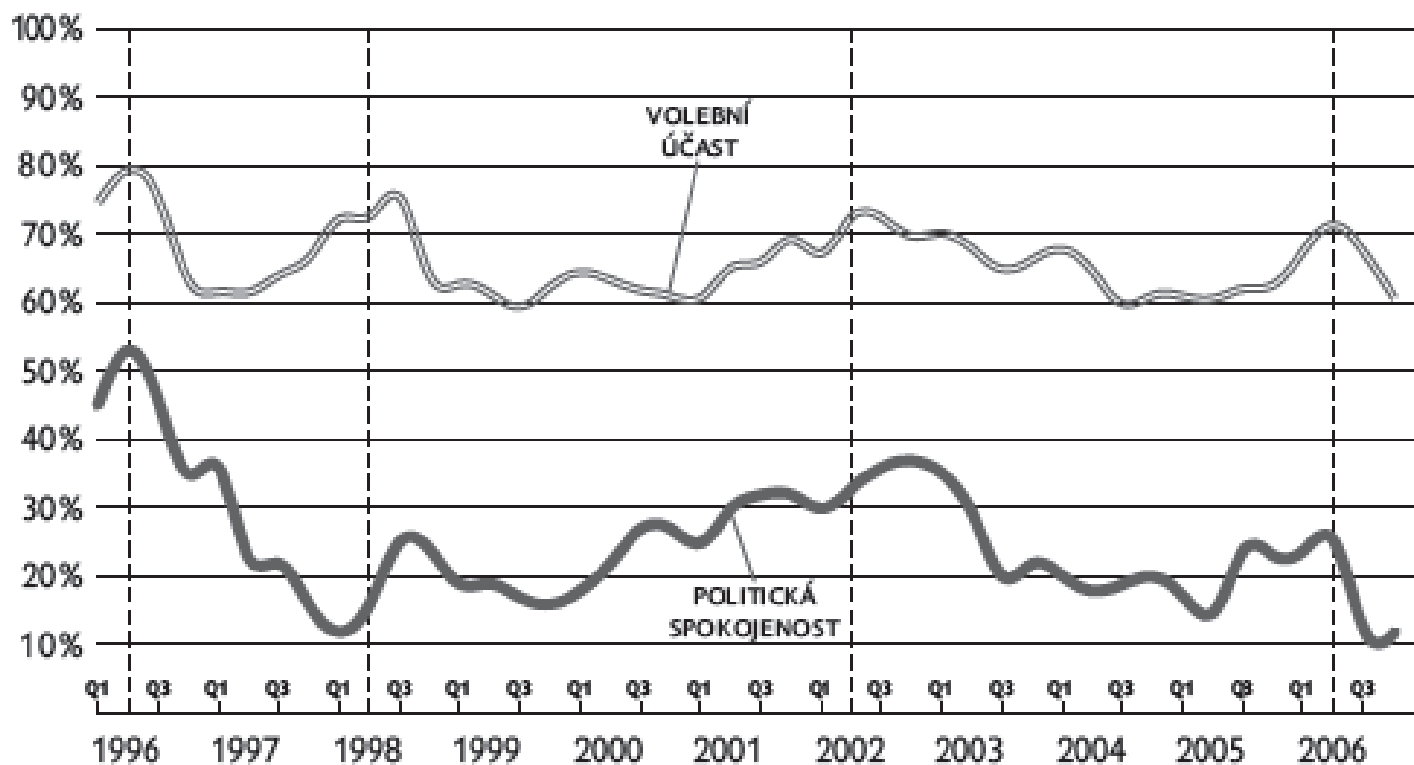
Čeští občané jsou politicky pasivní, krátkou mezihru po roce 1989 brzy vystřídalo zklamání, které se přetavilo do politické apatie (a pravděpodobně do světově rekordní spotřeby piva – mimo tuto analýzu) – to se projevuje především v klesající volební účasti, ale také u jiných forem politické participace.

Obvyklé příčiny:

„národní povaha“, „dědictví minulosti – pasivní chataři“.. dnes hlavně „zklamané iluze, zrazené sny“ – to vede v ČR jen „do hospody“, nikoli do ulic (jak by zklamání mohlo vést v jiných kontextech) – nesoulad mezi obrovskými porevolučními očekáváními a zkušeností života v reálně demokratických a kapitalistických režimech vedl k „pivním řečem“, tj. apatii (např. L. Linek, Zrazení snů, 2010)

Politická ne/spokojenost a volební účast (Linek 2010: 191)

Graf 9.4 Vztah politické nespokojenosti a volební účasti v letech 1995–2006.

Zdroj: Vlastní výpočty na základě dat CVVM.

Druhá hypotéza

Klesající účast může být v souladu s alternativní teorií, podle níž v Česku pozorujeme projevy objevení se tzv. “kritických občanů”, o nichž se hovoří v zahraniční literatuře (např. R. Dalton, P. Norris), kteří na jedné straně ztrácejí důvěru v tradiční stranickou a institucionalizovanou politiku, ale jejich nedůvěra se nepřekládá do obecné apatie, ale do alternativních způsobů politické angažovanosti – do *kolektivního aktivismu* (demonstrace, petice atd.).

K ověření je třeba:

- 1) Prozkoumat dlouhodobé trendy v kolektivním aktivismu
- 2) Analyzovat, jaký efekt na něj má nedůvěra v politiku

Shrnutí prvního argumentu (zklamání pasivisté): politická nespokojenost vede k frustraci, apatii a neaktivitě → negativní efekt nespokojenosti na kolektivní aktivismus

Shrnutí druhého argumentu (kritičtí aktivisté): politická nespokojenost se projevuje v kolektivním aktivismu → pozitivní efekt nespokojenosti na kolektivní aktivismus

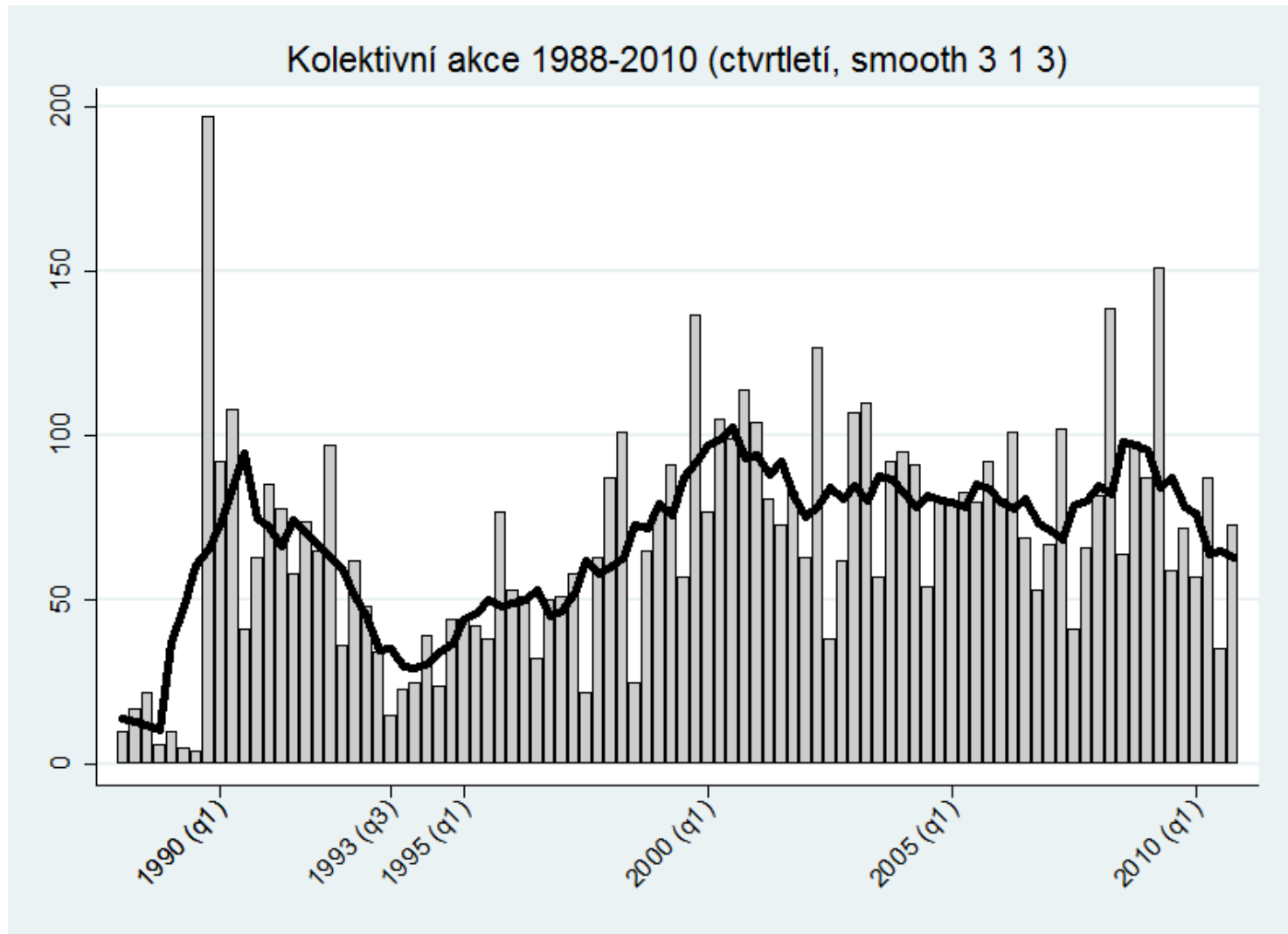
Data a analýza

- *Závisle proměnná:*
 - Počet protestních událostí za čtvrtletí, zdroj: elektronický archiv ČTK (celkový počet: 5964 událostí)

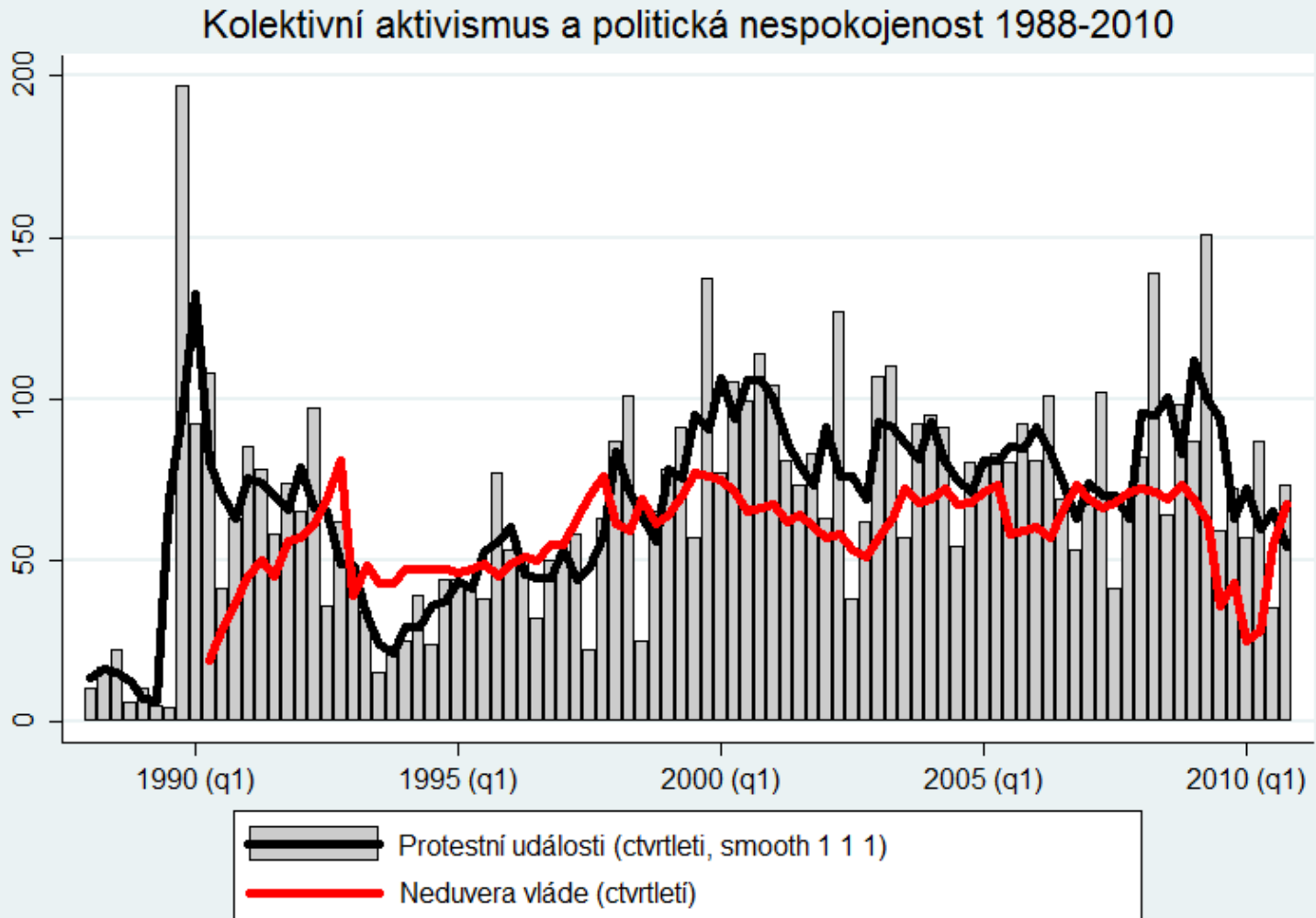
- *Nezávisle proměnné/kontroly:*
 - Politická nespokojenost: aktivní nedůvěra ve vládu za čtvrtletí (CVVM)
 - Ekonomické recese (index křivdy, Kriesi 2014)
 - Volby (ano/ne)
 - Prázdniny (ano/ne)

- * levicová vláda, opoziční smlouva, síla vládní většiny v parlamentu - nesig a bez vlivu na výsledek

Kolektivní aktivismus 1988 - 2010

Kolektivní aktivismus a politická nespokojenost

Vliv politické nespokojenosti na kolektivní aktivismus

Tabulka 1: Vliv politické nespokojenosti na kolektivní aktivismus v ČR (autoregresivní poisson regresse ARPOIS (AR=1), 1993-2010).

Politická nespokojenost (L.1)	.012 (.004) **
Kontroly	
Ekonomická recese (L.1)	.064 (.024) *
Volby	.367 (.126) **
Prázdniny	-.432 (.091) ***
Konstanta	2.976 (.309) ***
Adj R2	.45
N	57

* $p \leq .05$, ** $p \leq .01$, *** $p \leq .001$

Děkuji za pozornost!